

Vragen Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis voor de Nationale Wetenschapsagenda 2015

1. Waarom zijn vrouwen en meisjes vaker dan mannen en jongens slachtoffer van gendergerelateerd geweld?

Geweld in intieme kring (relatie, gezin) is een omvangrijk en urgent probleem. Het veroorzaakt ernstige schade op het terrein van veiligheid, volksgezondheid en economie. In moreel en juridisch opzicht trekt het een zware wissel omdat respect voor fundamentele (mensen-)rechten de grondslag vormt voor onze samenleving. Het onevenredig hoge risico dat vrouwen en meisjes lopen wordt geïnterpreteerd als gendergerelateerd: als een gevolg van sociale, historische, culturele aspecten van ongelijkheid tussen vrouwen en mannen. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft bepaald dat geweld tegen vrouwen een vorm van discriminatie en schending van fundamentele mensenrechten is. Hoewel aandacht toeneemt voor de invloeden van gendergerelateerde ongelijkheden, worden die ook betwist. Bovendien is een reductionistische tendens waarneembaar: gender wordt synoniem voor 'vrouwen' en 'mannen'. Dit gaat ten koste van een adequate analyse van onderliggende oorzaken en risico's die vrouwen én mannen lopen. Wetenschappelijk onderzoek naar de inhoud en betekenis van gender in relatie tot geweld is noodzakelijk om zowel aanknopingspunten te vinden voor effectieve preventie, alsook om empirisch inzichtelijk te maken of en waarom sprake is van discriminatie. Deze vraag is samen met de Netherlands Research School of Gender Studies en het College voor de Rechten van de Mens te onderzoeken.

2. Hoe kunnen scheve machtsverhoudingen op basis van gender worden tegengegaan?

In verschillende samenlevingen is er sprake van impliciete en expliciete vormen van ongelijkheid tussen mensen in de mate van toegang tot persoonlijke en maatschappelijke machtsbronnen. Deze ongelijkheden zijn onder andere gebaseerd op hardnekkige noties van vrouwelijkheid en mannelijkheid en resulteren in uitsluiting van individuen en groepen. Daarbij kunnen andere aspecten van identiteit die eveneens van invloed zijn op toegang tot deze machtsbronnen, zoals etniciteit, cultuur, klasse, religie, seksualiteit, leeftijd en de positie in het huishouden een extra beperkende rol spelen. Eerder onderzoek wijst erop dat het inkomensverschil tussen mannen en vrouwen groter wordt na de komst van kinderen, dit is duidelijk zichtbaar bij vrouwen vanaf 40 jaar. Mannen met een niet-westerse achtergrond krijgen te maken met discriminatie op de arbeidsmarkt. Mensen die niet als 'vrouw' of 'man' te duiden zijn voelen zich buitengesloten. Homoseksualiteit blijft een taboe onder scholieren. Bijna twee derde van mantelzorgers is vrouw. Vrouwen zijn vaker dan mannen thuis slachtoffer van geweld. Hoe kunnen we via wetenschappelijk onderzoek meer inzicht genereren in de maatschappelijke dynamiek van deze ongelijkheden? Deze vraag zou in gezamenlijkheid met de Netherlands Research School of Gender Studies te onderzoeken zijn.